

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Prima pars quæsitæ resolvitur, ostenditur hominem in statu
innocentiæ habuisse libertatem indifferentiæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

ARTICULUS I.

An in statu innocentie, & natura lapsæ, libertas indifferentia in homine reperiatur?

§. I.

Plures libertatis acceptiones, seu divisiones, varique Hæreticorum errores referuntur.

150 **O**PORTET prius nominum similitudines, quasi ramos obviantes abscondere (inquit Cassiodorus) ne semitam disputationis nostræ vocabulorum consonantium sylva, umbrosis imaginibus videatur intexere. Unde quia libertas variis significationibus minus propriè & latè dicitur usurpatur, seu quia multiplex libertatis genus sub eisdem nominis velamine latet; velum hoc libet paululum atollere, & varias libertatis acceptiones seu divisiones breviter explanare.

Prima & generalis libertatis divisio est, in libertatem naturæ, gratiæ, & gloriæ: quàm eleganter prosequitur D. Bernardus in libro de gratia & libero arbitrio, his verbis: *Triples est nobis proposita libertas, à peccato, à miseria, à necessitate.* Hanc ultimo loco positam consulit nobis in conditione naturæ; in primam refertur à gratia: media nobis reservatur in patria. Dicitur ergo prima libertas natura, secunda gratia, tertia vita, vel gloria. Primum namque in liberam voluntatem, ac voluntariam libertatem conditi sumus, nobilis in Deo creatura; secundò reformamur in innocentiam, nova in Christo creatura: tertio sublimamur in gloriam, perfecta in spiritu creatura. Prima ergo libertas habet multum honoris; secunda plurimum etiam virtutis; novissima cumulum jucunditatis.

Deinde libertas naturæ subdividitur in libertatem spontaneitatis, seu Complacentiæ, & in libertatem indifferentiæ, seu contingentiæ. Prima dicit solam immunitatem à coactione seu violentia, ab agente extrinseco illata; & hanc habet voluntas in omnibus actibus elicitis, etiam necessitatibus, ut sunt volitio boni in communi, amor beatificus, &c. quia ut disputatione præcedenti ostendimus, per nullam potentiam potest inferri violentia voluntati in actu ab ipsa elicitò, juxta illud Anselmi lib. 2. de libero arbitrio cap. 6. *In vitis nemo potest velle aliquid, quia non potest velle nolere velle.* Secunda non solum importat immunitatem à violentia & coactione, sed etiam à necessitate absoluta seu determinatione ad unum per modum naturæ, & dicit potentiam, seu facultatem ad opposita, sive contrariè, sive contradiçionè. Unde dividitur in libertatem contrarietatis, & contradiçionis, seu specificationis & exercitii. Una dicit facultatem ad actus contrariè oppositos, ut amorem & odium; prosecutionem & fugam; altera ad actum, & negationem vel cessationem ejus, ut ad velle vel non velle, agere vel non agere &c. Mitto aliud genus libertatis, quæ scilicet dicit immunitatem à servitute, alterius hominis dominio ad dicente, quæ dicitur libertas civilis: de qua Jurisperiti in iustit. de iure personarum, & ff. de statu hominis l. cum igitur, & sequentibus.

252 Hic ergo solum agimus de libertate indifferentiæ, & inquirimus an illa in statu innocentie, & in statu naturæ lapsæ in homine reperiatur?

A tur? Quam difficultatem excitavimus ad confirmandum diversos Philosophorum Gentilium, & Hæreticorum errores, qui ad quatuor præcipua capita reduci possunt.

Primus est Stoicorum & Astrologorum, qui voluntatem nostram & ejus actus fati determinationi subijciebant, nomine fati intelligentes seriem & influxum causarum naturalium, præcipue cælorum & astrorum: qua de causa dicebant (ut testatur ex Aristotele D. Thomas) quoddam talis est voluntas in hominibus, qualem inducit Pater virorum Deorumque; id est, cælum, vel sol.

Secundus fuit Manichæorum, qui etiam libertatem destruebant, & dicebant homines ad malum necessitati; non ex influxu siderum, sicut Stoici & Astrologi, sed ex anima mala, ita secum animam hominis bonam abripiente, ut eam non nisi malum velle sineret. Unde ait Hieronymus in proœmio dialogi adversus Pelagianos, *Manichæorum esse hominum damnare naturam, & liberum auferre arbitrium.*

Tertius est error Calvini & sequacium, qui denegant nostris actibus libertatem, propter motionem, seu gratiam, quæ Deus applicat voluntatem ad agendum; quam existimant ita esse efficacem, ut omnem dissentienti potestiam in voluntate creata absorbeat & consumat; subindeque voluntatem sub divina motione non retinere absolutam dissentienti potestiam, sed puram spontaneitatem, seu immunitatem à coactione, minime verò à necessitate. Qui error à Tridentino sess. 6. can. 4. his verbis proferbitur: *Si quis dixerit liberum arbitrium, à Deo motum & excitatum, nihil cooperari, &c. neque posse dissentire si velit, &c. anathema sit.*

Quartus denique error est etiam Calvini & Lutheri, qui concedunt quidem hominem in statu naturæ integræ prædicitum fuisse libertatem, aiunt tamen perdidisse illam per peccatum; nec dicendum jam esse arbitriò liberum, sed peccati servum, solumque libertatis nomen vacuum ad nos transiisse, ut latè scribit Roffensis art. 7. contra Lutherum: quem etiam errorem damnat Tridentinum sessione citatâ can. 5. ubi ait: *Si quis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum & extinctum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo: non titulum sine re, &c. anathema sit.*

Ex quibus liquet, plures posse distingui necessitates libero arbitrio repugnantes, nempe Stoicam, seu fatalem, Manichæam, & Calvinisticam: quæ in hoc conveniunt, quod omnes tam arctè & tam validè hominem ad operandum determinant & constringunt, ut in eo non relinquunt potentiam ad oppositum: differunt autem in causa à quaveniunt: prima enim à syderum influxu; secunda à principio malo, vel anima mala, secum animam hominis bonam abripiente; tertia ab efficacia divine motionis, aut à peccato primi parentis, procedente dicitur. His præmissis, sit

§. II.

Prima pars questivi resolvitur, & ostenditur hominem in statu innocentie habuisse libertatem indifferentiam.

Dico primò: Homo in statu innocentie fuit liber libertate indifferentie. Probat

Probatur primò ex illo Genes. 1. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*: quod SS. Patres ad libertatem indifferentiæ, quam homo à Deo in sua creatione accepit, communiter referunt: præsertim Tertullianus lib. 2. contra Marcionem cap. 5. ubi docet libertatem esse eximiam quam homo ad imaginem Dei conditus dicitur: *liberum* (inquit) *& sui arbitrii & sue potestatis invenio hominem à Deo institutum; nullum magis imaginem & similitudinem Dei in illo animo advertens, quam ejusmodi status formam: neque enim facie & corporaliùs lineis, tam variis in genere humano, ad uniformem Deum expressus est, sed in ea similitudine quam ab ipso Deo traxit, id est anima ad formam Dei splendens, & arbitrii sui libertate & potestate signatus est.*

Sic etiam Damascenus, quem refert Divus Thomas 1. p. qu. 93. art. 9. ait: *Hominem esse ad imaginem Dei, significat intellectualem, & arbitrio liberum, & per se potestativum.* Idem docet Irenæus libro 4. adversus hæreticos cap. 9. dicens: *Homō rationalis, & secundum hoc similis Deo, liber in arbitrio factus, & sue potestatis.* Vel ut loquitur Tertullianus ubi supra cap. 6. *Tota libertas arbitrii in omni parte concessa est illi, ut sui dominus confiteri occurreret.* Item Bernardus lib. de gratia & libero arbitrio: *Hac* (inquit) *dignitatis prærogativa, rationalem singulariter creaturam Conditionem inquirat, quod quemadmodum ipse sui juris erat, ita & illa quoque sui quodammodo juris in hac parte existeret: quatenus non nisi sua voluntate aut malisset, & justè damnaretur, aut bona maneret, & merito salvaretur.*

Demum Marius Victor lib. 1. Deum ita loquentem inducit Genesis 1.

Nunc hominem faciamus, ait, qui regnet in orbe; Et sit imago Dei: similem decet esse creati, Liber ad arbitrium fruitur qui mente creavit.

His addi possunt quicunque per imaginem Dei in homine intelligunt dominium ejus super reliquas creaturas: consequens enim est, ut qui habet aliorum dominium, habeat multò magis & sui. *Quale enim erat* (addit Tertullianus ubi supra) *ut totius mundi possidens homo, non imprimis animi sui possessione regnaret; aliorum dominus, sui famulus: Et Novatianus lib. de Trinitate cap. 1. Cum omnia* (inquit) *in servitutum sui delisset, solum liberum esse voluit: nam & liber esse debuerat, ne incongruenter Dei imago serviret.*

Plures etiam pro nostra assertionem suppetunt rationes, quas adducit D. Thomas 1. p. qu. 82. art. 2. & qu. 83. art. 1. lib. 2. contra Gentes cap. 48. qu. 22. de verit. ar. 6. & qu. 23. art. 4. & in 2. dist. 25. ar. 1. & 2. Sed præcipua & fundamentalis est illa que sumitur ex propria natura voluntatis, que cum sit potentia cœca, debet sequi per omnia dictum intellectus: atque adeò sicut iste in judicando de appetibilibus est indifferens, & taliter unumquodque apprehendit, ut ejus judicium non ligetur, neque ad unum determinetur; ita illa debet in appetendo similem servare indifferentiam, ita ut à nullo bono particulari & finito necessitari possit. Unde ait 1. p. qu. 83. art. 1. *Quia judicium rationis ad diversa se habet, & non est determinatum ad unum, necesse est quod homo sit liberi arbitrii, ex hoc ipso quod rationalis est.*

Tom. III.

A Confirmatur & magis illustratur hæc ratio 155
 Natura intellectualis triplici gaudet universalitate & amplitudine, quæ carent naturæ rationis expertes. Prima est, universalitas in essendo, quatenus per formas apprehensas, & per species intelligibiles, potest fieri omnia, & recipere naturas & quidditates omnium rerum, non quidem in esse naturali & entitativo, sed in esse intelligibili & representativo, ut docetur in libris de anima. Ex hac universalitate oritur altera, nempe universalitas in judicando, quatenus potest in omnem faciem vertere objecta, & consideratè illa ut sunt digna amore vel odio, & ut sibi necessaria vel utilia, aut nociva & disconvenientia. Et ex hac nascitur tertia, quæ est in appetendo, ratione cujus potest velle vel nolle, eligere vel non eligere quæcumque bona particularia, quæ non habent cum summo bono, seu cum bono ut sic (quod est objectum formale voluntatis) necessariam connexionem. Immaterialitas ergo est radix remota libertatis, universalitas verò & indifferentia judicii immaterialitatem consequitur, estque proxima libertatis radix: unde ex eo quod voluntas humana sit appetitus rationalis, & reguletur per judicium rationis indifferens, rectè inferit S. Thomas eam gaudere libertate indifferentiæ, & non solum spontaneitatis: præsertim cum indifferentia principii in agendo sumatur ex forma per quam agit, quæ respectu appetitus est bonum apprehensum; quare sicut appetitus sequens apprehensionem & formam ad unum determinatam, operari debet cum simili determinatione; ita qui sequitur formam apprehensam, communem & indifferentem ad plura, debet operari eum indifferentia.

§. III.

Error Lutherorum & Calvinistarum refellitur, & hominem in statu nature lapsæ gaudere libertate indifferentia, multipliciter ostenditur.

Dico secundò: Etiam in statu nature lapsæ 156
 hominem gaudere libertate indifferentiæ. Conclusio est certa de fide, & definita in Tridentino locis citatis, & in Senonensi, celebrato Parisiis contra Lutherum, paulò ante Tridentinum Anno 1528, in decretis fidei cap. 15. ubi sic dicitur: *Cum reliquerit Deus hominem in manu consilii sui, apposueritque coram eo ignem & aquam, bonum & malum; ut ad quodcumque voluerit porrigat manum suam: nec abs re beatus ille judicaretur, qui potuit transgredi & non est transgressus, facere mala & non fecit, quod sub eo sit appetitus ejus, & dominetur illius: ac demum percurrenti Scripturam sacram, passim obvium sit, quod liberum utrumvis in partem hominis arbitrium asseveret, satis esse visum est sacro Provinciali Concilio, libertatis ejusmodi vires & meras exponere.* Quibus verbis Concilium non solum libertatem indifferentiæ aperte statuit; sed etiam varia insinuat Scripturæ loca, quibus illa commendatur ac declaratur, & in quibus, ut ait Augustinus libro de gratia & libero arbitrio cap. 2. *apertissime videmus expressum liberum humanæ voluntatis arbitrium.*

Nec valet quod ajunt Hæretici cum Calvino 157
 lib. 2. Instit. cap. 5. in his locis à Concilio allegatis sermonem esse de homine integro, qualis à Deo conditus fuit, sive de primo parente, qui

p in